

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris Theologia Tripartita Universa

Complectens nunc Bibliothecam perfectam Viri Ecclesiastici, ordine
sequenti

Controversiae Heterodoxae Ac Scholasticae - Cum speciali Notitia rerum
Modernarum, & Chronologia totius Monarchiae Sacrae, & Saecularis,
Pontificum, Conciliorum &c. Haeresum omnium, ac Propositionum
damnatarum Mundi Sex Aetatum ...

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

§. 3. Explicatur, & probatur necessitas scientiæ Mediæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38447

§. II.

DE SCIENTIA MEDIA.

Controversia status, & origo breviter exponitur.

Exorta est controversia hæc in Scholis celeberrima de scientia Media præcipuè circa annum 1588. dum in lucem prodit liber P. Ludovici Molinae Societatis Jesu Theologi, Ulissipone in Lusitania, de Concordia Gratia &c. Sed & Opere nondum typis vulgato, ut in ipsis cunis præfocaretur, summo studio contendit ex Schola S. Thomæ Dominicus Bannez, alique à quibus doctrina de scientia media, & auxiliis, ad Tribunal S. Inquisitionis Lusitanicæ protecta est, & in multis vehementer accusata. Sed in hoc judicio, omni erroris suspitione liberata, robur potius quam detrimentum accepit. Instauratur in Inquisitione Hispanica nova accusatio: ac primùm Complutensis Universitas, jubente Illustrissimo Nuncio Cardinale Cajetano, & Senatu S. Inquisitionis, Molinae Concordiam per annum integrum rigido examini subjecit. Sed & hinc purior, robustiorque evasit, dum tandem primo Octobris anno 1596. Universitatis calculo declaratur, in Molinae Concordia contineri sanam & Catholicam doctrinam, Scripturæ, Concilii, Patribus, & Scholasticis consentaneam: uti testatur ipse Academicæ Rector in litteris Romam datis ad Cardinalem Pompejum Aragonium, quæ extant apud Paulum Leonardum p. i. n. 56.

Itaque dum scientiæ mediæ per universam Hispaniam exagitata nihil detrimenti, multum verò incrementi, & gloriæ accederet, visum est illius impugnationibus rem totam ad Romanæ Inquisitionis tribunal revocare, ac si ea nondum alibi satis ventilata fuisset. Sic enim ex fidei monumentis rem prodit Ripalda tom. 2. de ente supernat. *disp. 113. n. 55.* Assessee Dominici Bannez, non acquiescentes iudicio Hispanorum, ad supremum Romanæ Inquisitionis tribunal appellarunt, missoque in sollicitationem causæ legato sui Ordinis, qui prolixum in doctrinam Molinae Scriptum, Cardinali Alexandrino dicatum, obtulit. Cardinalis pro excutienda Molinae doctrina Congregationem octo Theologorum à Clemente VIII. obtinuit, quibus postea duo alii accessere. Sed cum hi ex Molinae Concordia propositiones aliquas modò censurarent, modò easdem censurâ eximerent, placuit tandem Pontifici censuras aut sententias in privatis conventibus hæcenus latas suppressere aut suspendere, & causam totam ad se revocare, solemnî ritu coram se, & Cardinalibus, ac Judicibus disputandam à selectis Doctoribus tum Patrum Dominicanorum, tum Societatis Jesu, utriusque etiam Ordinis Generali assistente.

Inchoatæ itaque sunt die 28. Martii anno 1602. Romæ in litterario theatro, summâ orbis Christiani expectatione, celeberrimæ illæ inter utrumque Ordinem disputationes, quæ ingenti utrimque conatu protractæ fuerunt usque ad annum 1606. Hujus temporis decursu habitæ sunt Conferentiones quadraginta septem, quarum triginta septem præsentente Clemente VIII. celebratæ sunt, quo è vivis sublato, Paulus V. reliquis decem Disputationibus interfuit.

Tandem de rebus disputatis accuratè collecta est Judicium censura, & summo Pontifici tradita; qui,

inquit Ripalda, conveniens cum solis Cardinalibus eam expendit, & de sententia juxta merita causæ ferenda contulit. Ac demum ipsâ die D. Augustino sacra 28. Augusti 1606. majori meliorique Censorum parti adhaerens, cum iisdem Cardinalibus pronunciat, Ut, omnis doctrina Molinae indemnis persisteret, & ut, usque familie sententia in Scholis Catholicis tuto & impunè docerentur, donec aliud à Sancta Sede decernatur. Eâ tamen lege, ut neutra pars alteram censuris carpat, injuriisve lacessat. Quæ Pontificis Sanctio utrique parti intimata est, & ulterior hujus causæ processio interdicta. Hoc Pauli Pontificis Decretum inter alios refert Spondanus ad annum 1606. Et de eo plura notatu digna fuisse tradit Petrus à S. Josepho, Paulus Leonardus, Ripalda, Henao, & Anatus de scientia media *disp. 4. cap. 1.* & in responsione ad fabulas Questionarii Tolosani. Scio quas tenebras his Actis offundere molitur Xantes Mariales in sua Bibliotheca elect. 17. p. 459. & alibi, quas Apostolica auctoritate dissipavit Innocentius X. in calce decreti à se editi 23. Aprilis anno 1654.

Verùm mihi hoc loco consilium non est pluribus monumentis, quæ ad manum sunt, huic causæ præsidium adferre, sed tantum aliquam ejus notitiam delibare, in ordine ad alias Controversias, quæ hic, & alibi in hoc Opere tractantur.

§. III.

Explicatur & probatur necessitas scientiæ Mediæ.

Scientiam in Deo Mediam negant, ut dixi, ex processu Thomistæ, neque eam admittunt plerique Scotistæ; plures tamen Academicæ, ac Scholæ celebriores eam non excludunt, imò passim à viris doctissimis eximius, multis, magnisque encomiis celebratur, ut videre est apud P. Henao, & plures alios. Ut verò controversiæ decisio, ejusque probatio distinctius intelligatur.

Dico primò, admittenda est in Deo scientia illa conditionalium, quam nos mediam vocamus, hoc est, novit Deus infallibili scientiâ non solum quid agere possint, sed etiam quid facturæ essent singulæ causæ liberæ, si locarentur in his vel illis circumstantiis ad actionem ponendam vel non ponendam conducentibus, & haberent omnia ad liberè agendum requisita, quamvis causæ illæ nunquam sint futuræ, vel certè nunquam in talibus circumstantiis constituendæ; cujus exempla dabimus assert. 2. de Tyrinis & Ceilitis.

Scientiam hanc infallibilem de conditionatè futuris habere Deum, saltem in suis decretis, de quibus infra, admittunt quoque recentiores Thomistæ: negant tamen illam absolute nonnulli antiquiores, ut Ledesma, Cabrera, alique, qui circa objecta sic conditionatè futura agnoscebant tantum in Deo, scientiam conjecturalem: ac Ledesma quidem de scientia futuræ conting. *disp. 2. differ.* disertè asserit, posse quidem Deum judicare quid foret verosimilius vel probabilius in tali eventu, non tamen posse definitum judicium ferre, quod hoc esset aut erit, si illud fiat vel fieret.

Oportet igitur accuratè observare, controversiam celeberrimam inter Thomistas & authores Societatis non esse sitam in eo, An Deus certò cognoscat futura contingentia quæ nunquam erunt, sed tantum

ars de kin

theologia

tum futura essent posita hac vel illa conditione: in hac enim scientia Deo attribuenda plerique nobiscum conveniunt. Sed quaestio principalis est, An Deus cognoscat illa futura directe in seipsis sive antecedenter ad sua decreta, ut docent auctores Societatis; an vero in suis Decretis, quae Thomistae statuunt in Deo absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte objecti, circa omnes actiones liberas conditionate futuras, quale est hoc decretum, Decerno ut si Petrus intret domum Caiphæ Christum neget; si respiciatur à Christo moveatur ad poenitentiam. Cum autem alij in hujusmodi decretis, cum prædeterminatione physica quibus nituntur, gravem ostendant difficultatem, ut consistant cum libertate actuum humanorum, quam beneficio scientiæ mediæ facilius expediunt; hinc illa scientia contra se; suosque Auctores aliquem invidiæ fomitem ministravit.

Dico tamen secundò, Scientia mediæ jam explicata fundamentum habet solidissimum tam in Scriptura, quam in Ratione.

Probatum itaque primò, ex pluribus Scripturæ locis, ac præcipuè 1. Reg. cap. 23. ubi Davidi Deum consulenti, An descenderet Saul in Urbem Ceilam, & an eo adveniente viri Ceilitæ Davidem Sauli tradituri essent. Respondit Deus, *Si manseris in Ceilam descendet Saul, & à Ceilitis in manus ejus tradetur.* Itaque prævidit Deus sub conditione futurum adventum Saulis, & traditionem Davidis, quæ nunquam absolute consecuta est. Atqui Deus non habuit decretum quo voluit ut si David permaneret in urbe, Ceilitæ eum traderent. Ergo Deus illud prævidere debuit independentem à tali decreto, per scientiam quam vocamus mediæ. Minor probatur, Quia Deus non potest velle, aut decernere ut fiat malum, quale facturus erat Saul postulando sibi tradi, & Ceilitæ tradendo Davidem innocentem, aliàs enim Deus id decernendo se præberet auctorem actus mali: nam eadem ratio quæ vetat Deum absolute prædefinire actus peccaminosos, prohibet etiam eosdem decernere sub aliqua conditione.

Probatum idem ex verbis Christi Matthæi 11. *Si in Tyro & Sidone facta fuissent virtutes quæ factæ sunt in te, olim in cilicio & cinere poenitentiam egressi.* Ubi exprobrat Judæis quod poenitentiam non egerint, qualem facturi erant Tyrii & Sidonii, si Deus illis eadem miracula, eandemque gratiam præbuisset. Nullam autem vim habuisset ista exprobratio, sed potius frivola & iniqua foret, si necessarium esset, istiusmodi decretum ex parte actus absolutum, quo statuerit Deus convertere Tyrios, si Christus apud illos virtutes & miracula patrasset. Respondere enim Judæi Christo exprobranti merito potuissent: *Quid mirum est convertendos Tyrios si vidissent illa miracula, & nos illis visis minime converti? Quandoquidem Decretum habueris convertendi Tyrios si signa illa spectassent, pro nobis autem sub eadem conditione convertendis desit tale Decretum, quod tamen ad nostram conversionem est omnino necessarium.* Tandem enim illud est, ac si Judex captivum, quem clausum detinet, hortetur ut carcere egrediatur, & egredi cunctantem hoc modo increpet. Si hoc dicerem socio captivo, ille confestim exiret, habeo enim decretum, ubi hoc dicerem simul fores carceris illi referandi, quod tibi facere non decevi.

Quis non videt viro prudenti, multò magis Christo, indignam esse istam increpationem, admissa necessitate talis decreti.

Retorquet in nos istam Judæorum querelam in nuperis Theſibus Eximius P. Janſens, nec non Exim P. Harney theſi 16. *Idem*, inquit, *in tua opinione dicerent (Judæi) ob negatam ipsis vocacionem certò congruam, qualis Tyrus concessa fuisset.* At non ferit nos ista retorſio. Replicare enim isti querelæ in nostra sententiâ merito potuit Christus, hoc modo: Vestra culpa factum est quod illa gratia sufficiens quæ nunc vocati estis, non fuerit præviſa certò congrua & efficacis, qualis omnino esset, si velletis cum ea liberè converti & poenitere, quod in vestra situm est potestate. At non ita ab ipsorum libertate pendeat, quod Deus ab æterno non habuerit Decretum illud ex parte actus absolutum visis miraculis illos convertendi per mediâ prædeterminantiâ, quale decretum ponunt in Deo respectu Tyriorum, si eamiraculâ ipsis propoſita fuissent.

Porro ad enervandam vim argumenti quod supra assumptum pro scientiâ mediâ, novam subtilitatem commentus est Joannes Caramuel in sua Theologia Fundamentali lib. 1. Theſi 6. Statuit ille in Tyriis & Sydoniis piâ affectionem erga miracula, & decretum actuale amplectendi Religionem quam viderent miraculis comprobata: ex quo, inquit, per infallibilem consequentiam constare poterat, visis prodigiis, convertendos fuisset: piû autem affectum, & illud actuale Tyriorum decretum cognoscebat Deus scientiâ visionis; nihil igitur opus erat scientiâ mediâ.

Sed respondeo, machinam hanc imaginariam facile corruiere, negando in Tyriis eo tempore existisse istud actuale decretum, quod nullo fundamento ab adversariis astruitur. Vel enim decretum illud publico Senatus, populique consensu conditum fuit, vel privato singulorum civium consilio conceptum. Si publico omnium consensu, incumbit adversariis ostendere, in quibus tabulis, aut monumentis decretum illud memoriæ proditum existat, nisi velint agnoscere, non Tyriorum decretum, sed suum esse commentum. Si autem asserant privato consilio singulorum animos miro consensu coaluisse in piû illud decretum capeſſendæ Religionis miraculis confirmatæ; nemo non videt quam parum probabilis, multò minus infallibilis sit arcanus ille Tyriorum consensus: cum passim in Scripturis de Tyriorum dura cervice, & impietate extant plurima, de pio autem ad veram Religionem affectu nihil uspiam scriptum reperitur, præterquam in eorum libris qui hoc contra scientiam mediâ argumentum recenter excogitarunt; quod cum ostenderim probabili fundamento destitutum per se corruiere, non est cur operosius expugnetur.

Aliam, sed non multò meliorem, evadendi viam tentarunt nuper aliqui, qui ad eundem Scripturæ locum respondent; Tyrios præ Judæis minori affectu suis vitiis, & erroribus adhæſisse: Potuit igitur Deus per visionem istius affectus infallibiliter scire, Tyrios non amplius erroribus suis adhæſuros fuisset, si eodem tempore fuisset fortius impulsus ad poenitentiam per gratiam & miracula, quibus conversi non sunt Judæi, utpote suis vitiis & erroribus majori affectu alligati. Sufficiet ergo, absque scientiâ mediâ

media, visio divina circa istam Tyriorum dispositionem olim actu existentem, ut inde certò cognoscat eorum pœnitentiam sub conditione futuram.

Sed contra, Supponere videtur hæc responsio, minorem affectum in vitia, accedente majori impulsu gratiæ, necessariò succumbere, & voluntatem gratiæ tunc impellenti infallibili lege obscurandam: unde sequetur, pœnitentiam sic prævisam non fore liberam, atque ita hanc responsionem impingere in doctrinam Jansenii de gratia victrici: parum enim referre videtur, siue major impulsus gratiæ necessariò victricis componatur cum minori affectu in vitia, siue cum minori inclinatione concupiscentiæ, modò voluntas sub illis constituta ex vi intrinseca & infallibili istius gratiæ ad actum pœnitentiæ determinari debeat.

Quamquam & hæc objectio, in hypothesi quam supponit, eodem cum priori vitio laboret. Gratis enim assumitur Tyrios & Sydonios, homines insigniter impio, minori affectu suis vitiis adhaesisse, quam Judæos Bethsaidæ incolas, qui Dei notitiâ, & lege, & plurimis divinæ ultionis exemplis instructi erant, quibus poterat vehementior in vitia affectus non parum elidi. Et in hoc ipso consistere videtur vis exprobrationis divinæ, quod cum Tyrii & Sidonii infideles majorem haberent obicem conversionis, facilius tamen per eadem miracula, eandemque gratiam liberum voluntatis arbitrium ad pœnitentiam inflexissent.

Quod si adhuc de Tyriorum moderatori in vitia affectu benignius hic sentiendum esse contendas, cogere etiam ad Sodomitas idem patrocinium extendere. Nam in eodem contextu de Capharnaò Judæorum urbe continuò subiungitur; *Si in Sodomis facta fuissent virtutes quæ in te, forte mansissent usque in hodiernum diem*, nempe per securam conversionem & pœnitentiam. An ergo cognovit Christus scientiâ visionis Sodomitas minori affectu ferri in sua vitia, quam Judæi Capharnaïtæ suis erroribus adhaerere? Ac contra, ipsa Scriptura disertè testatur *Genesis 13*. Sodomitas fuisse homines pessimos, & in suis vitiis ad extremum induratos: & tamen horum pœnitentia conditionata præ Capharnaïtis à Christo cognita, & prænunciata fuit, non utique ex minori in vitia affectu, qui ultricibus è cælo flammis ac sulphure cohibendus erat; sed ex ipsa libera, ac laudabili voluntatis ad pœnitendum determinatione sub conditione futura, & per scientiam mediam prævisâ. Neque video quorsum, ob expositionem tam parum solidam, aliqui scientiæ mediæ patroni judicaverint hunc Scripturæ locum non satis illi patrocinari.

Probatum secundò assertio, ex Ratione, quâ simul scientiæ mediæ singularis usus, ac necessitas declaratur. Quia ad salvandam libertatem & meritum nostrorum actuum necesse est dicere, omnes gratias quæ ad actum eliciendum proximè conducunt esse indifferentes, sic ut voluntas illis habitis possit se ipsam determinare siue ad agendum, siue ad non agendum: actio enim ad quam voluntas non à se, sed ab alio principio determinatur, non potest esse voluntati libera, aut meritoria. Et tamen ex altera parte necesse est asserere aliquas gratias sic dari à Deo ut infallibiliter inferant actum voluntatis creatæ, cum non possit Deus homines certò destinare ad

merita gloriæ aternæ, nisi per gratias quas novit fore efficaces. Hæc autem duo optimè conciliantur per scientiam mediam, & non ita per viam cui alii insistent. Nam posito quod Deus istâ scientiâ videat, Si Petrus in talibus circumstantiis habeat hanc gratiam eliciet actum amoris Dei, potest decernere Petro dare in talibus circumstantiis illam gratiam: atque ita decernet gratiam quæ infallibiliter inferet effectum, liberè tamen penendum, ex determinatione libera Petri per scientiam mediam prævisâ. At verò absque ista scientia non ita apparet, quâ ratione possit dicta efficacia gratiæ à Deo danda cum libertate voluntatis conciliari. Debet enim illa efficax & infallibilis connexio gratiæ cum actu provenire, vel ex ipsa natura & entitate gratiæ, per se determinantis, & sic non relinquet voluntatem proximè indifferentem ut possit seipsam determinare: vel certè ponet aliud quo proximè determinetur, in præjudicium libertatis. Quæ difficultas plures etiam ante Jansenium, in eum errorem impulit, ut absolute negarent ad libertatem requiri illam voluntatis indifferentiam. Hunc nos scopulum existimamus aptissime declinari per usum scientiæ mediæ jam expositum, alii aliter, quorum varias & probabiles de hoc puncto sententias dabimus infra in Controversia septima.

§. IV.

Dissolvuntur breviter variorum Argumenta contra scientiam Mediam.

Objiciunt primò, Scientiam mediam auferre Deo rationem primæ causæ, & primi liberi. Absit tantum nefas à Scientia illa minimè noxia. Probant tamen, Quia supponit liberam determinationem voluntatis creatæ conditionatè futuram, ante omne decretum actuale, & determinatum voluntatis divinæ. Esto: Quid inde piaculi, quod Causa prima considerata in statu conditionato nihil actu agat, ubi actu nihil agitur. Sic enim in simili forma argumentor, & ostendo ex illa objectione sequi, Scientiam etiam simplicis intelligentiæ auferre à Deo rationem primæ causæ, & primi liberi: Deus ut cognoscens per scientiam simplicis intelligentiæ objectum in statu possibilitatis v.g. actum creaturæ possibilem, nullum de eo objecto habet actuale decretum: ergo Deus ut sic cognoscens non est prima causa, aut primum liberum. Si claudicat hæc sequela, vacillat & ista; Deus per scientiam mediam cognoscens objectum in statu conditionato nullum de eo habet actuale decretum: Ergo Deus ut sic cognoscens non est prima causa, aut primum liberum. En utrobique error idem manifestat, quod nempe exigatur in statu non absoluto divina libertas absolute exercita.

Debet igitur hic primum liberum siue primum determinans sumi proportionatè ad statum in quo objectum consideratur, hoc est, in statu possibilitatis, Deus est primum liberum siue determinans, non actu, sed possibiliter: in statu conditionato Deus est primum liberum non actu, sed conditionatè, siue, esset primum agens liberè si conditio poneretur: in statu autè absoluto Deus est primum liberum actu & absolute. Cum ergo pro illo triplici statu, in quo res eadem considerari potest, Deus sit primum agens & primum liberum, nullo prorsus modo

Arde
Kin

theo-
logia